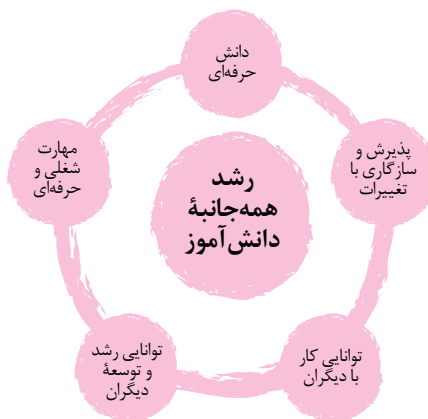

تربیت معلم در سنگاپور

جایگاه شایستگی حرفه‌ای
معلمان در سنگاپور

دکتر نیره شاه‌محمدی

معلم یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده موفقیت نظام آموزشی است، زیرا او ضمن الهام بخشیدن به دانش‌آموزان، با علاقه به شغل و حرفه خود و با برخورداری از دانش حرفه‌ای و تخصصی زیاد، می‌تواند به‌عنوان راهنمایی سخاوتمند و عادل به هدایت و راهنمایی دانش‌آموزان بپردازد

کشور سنگاپور که در منطقه جنوب شرقی آسیا قرار دارد، در سال‌های اخیر شاهد رشد چشمگیری در زمینه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات بوده است؛ به‌خصوص در پی پیشرفت‌هایی که در سایه سیاست‌های آموزشی اقتصادمحور خود کسب کرده است. سیاست‌های آموزشی سنگاپور بر رشد منابع انسانی متمرکز شده‌اند تا دانش‌آموزان را با نیازهای فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی کشور آشنا سازند. با عنایت به این امر، نظام آموزشی این کشور در دهه ۱۹۹۰ میلادی نوعی دگردیسی را تجربه کرد و مسئولان آموزش و پرورش آن توانستند اصلاحات زیادی در بخش‌های گوناگون آموزش و پرورش، به‌خصوص آموزش عمومی و تربیت‌معلم، انجام دهند. به این منظور، آن‌ها پس از انجام تحقیقات و مطالعات تطبیقی در زمینه نظام‌های آموزشی موفق جهان، دریافتند که معلم یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده موفقیت نظام آموزشی است، زیرا ضمن الهام بخشیدن به دانش‌آموزان، با علاقه به شغل و حرفه خود و با برخورداری از دانش حرفه‌ای و تخصصی زیاد، می‌تواند به‌عنوان راهنمایی سخاوتمند و عادل به هدایت و راهنمایی دانش‌آموزان بپردازد. لذا بر مبنای نتایج تحقیقات انجام شده، شورای ملی آموزش و پرورش سنگاپور به تهیه و تدوین استانداردها و شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان اقدام کرد. لازم به ذکر است که در ایران نیز، در بند ۲-۱۰ از راهبردهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران، به استقرار نظام سنجش صلاحیت‌های عمومی و تخصصی و تعیین ملاک‌های ارزیابی و ارتقای مرتبه علمی و تربیتی معلمان اشاره شده است.

۱. توسعه دانش

در این بخش از استانداردها لازم است معلم به موضوع تدریس خود علاقه داشته باشد، نسبت به مسائل آموزشی مرتبط با حوزه تدریس خود آگاه باشد، مبتکر باشد و ضمن آگاهی از رویکردها و روش‌های آموزشی جدید در تدریس خود از آن‌ها استفاده کند، دانش خود را در زمینه موضوع

طبق نمودار بالا، ابعاد استانداردهای رشد حرفه‌ای معلمان در سنگاپور حول پنج محور می‌چرخد: دانش حرفه‌ای؛ مهارت شغلی و حرفه‌ای؛ توانایی رشد و توسعه دیگران؛ توانایی کار با دیگران؛ توانایی پذیرش و سازگاری با تغییرات.

استفاده کند، به این معنا که پس از شناسایی و تجزیه و تحلیل مشکل، روابط علی و معلولی بین پدیده‌های به‌وجودآورنده مشکل را شناسایی کند و به ارزشیابی راه‌حل‌های ممکن و عواقب ناشی از اجرای آن‌ها بپردازد. او همچنین باید از توانایی تصمیم‌گیری و عمل قاطعانه در موقعیت‌های بحرانی برخوردار باشد و بتواند مشکلات بالقوه را قبل از وخیم‌تر شدن آن‌ها شناسایی و حل کند. به‌علاوه، با آموزش روش‌های تفکر به دانش‌آموزان، آن‌ها را برای زندگی در جامعه علمی- فناورانه آماده سازد.

ب. تفکر منطقی: معلم با بهره‌گیری از ویژگی‌های تفکر منطقی مانند واقع‌بینی، کل‌نگری، درک روابط بین پدیده‌ها، درک عمیق از موضوعات و... و تصمیم‌گیری درست، به حل مسائل و مشکلات آموزشی حوزه کاری خود و دانش‌آموزان می‌پردازد. از فرصت‌ها و شرایط جدید برای یادگیری‌های به‌هنگام دانش‌آموزان بهره می‌گیرد و راه‌حل‌های برقراری ارتباط و تبادل ایده‌ها را به‌طور مؤثر در دانش‌آموزان با توجه به تفاوت‌های فردی ارائه می‌دهد. در اینجا نیز اشاره می‌کنیم که بند ۳-۲-۴ از برنامه درسی ملی ایران بر زمینه‌سازی رشد عقلانی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی دانش‌آموزان توسط معلم تأکید کرده است.

ج. مدیریت کلاس درس: معلم حرفه‌ای و شایسته از طریق تنظیم برنامه درسی، سازمان‌دهی مراحل کار و منابع، سازمان‌دهی محیط، نظارت بر پیشرفت دانش‌آموزان و پیش‌بینی مسائل بالقوه، بر کلاس خود مدیریت می‌کند. زیرا وجود نظم و انضباط در کلاس یا به عبارت دیگر، مدیریت کلاسی، برای اثربخشی و کارایی و در نهایت بهره‌وری کار معلم بسیار لازم و ضروری است. معلم همچنین باید راهنما باشد، یعنی کاری کند که خود دانش‌آموزان کارها را انجام دهند تا رشد مهارت‌های گوناگون در آنان بیشتر شود، متکی به خود گردند و اعتمادبه‌نفس در آنان رشد کند.

د. آموزش خلاقانه: از معلم انتظار می‌رود از رویکردها و روش‌های خلاقانه در فرایند یاددهی-یادگیری استفاده کند، از ترکیب روش‌های

تدریس توسعه دهد، نیازهای آموزشی مدرسه و دانش‌آموزان را در تمامی سطوح بشناسد، در زمینه محتوای آموزشی موضوع تدریس خود دانش کافی داشته باشد، برنامه درسی، ابزارها و فعالیت‌های مرتبط با آن را بشناسد، تسلط کافی و لازم به فناوری‌های نوین آموزشی و کاربردها داشته باشد، از یادگیرندگان، نیازهای آن‌ها، طرز تفکر و نگرش‌هایشان آگاه باشد. همچنین، از خود شناخت مثبت و سازنده (حس اعتمادبه‌نفس) داشته باشد. این حس به او کمک می‌کند نیروهای درونی خود را به خوبی بشناسد و از آن‌ها برای شکوفایی استعدادها و بهبود فرایند آموزش کلاسی بهره ببرد. همچنین، معلم باید در مقابله با مشکلات خود را نبازد، استقامت و پشتکار فراوانی از خود نشان دهد و در شرایط دشوار، همواره خود را آماده نشان دهد، از خط‌مشی‌ها، قوانین و رویه‌های حاکم بر مدرسه (قوانین مدرسه، رویه‌ها و شیوه‌های اداره مدرسه، ساختار سازمانی و...) آگاه باشد، و مراکز ارائه‌دهنده خدمات آموزشی، مشاوره‌ای و تحصیلی را بشناسد.

۲. کسب مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای

این بخش از استانداردهای حرفه معلمی، ابعاد تفکر انتقادی، تفکر منطقی، مدیریت کلاس درس و آموزش خلاقانه را دربرمی‌گیرد.

الف. تفکر انتقادی: معلم لازم است توانایی تفکر انتقادی داشته باشد و از آن برای بررسی و آزمون پدیده‌ها و مسائل حوزه آموزش و پرورش

**در سنگاپور
از معلم
انتظار می‌رود
از اصلاحات و
تغییرات آموزشی
حمایت کند، با
این تغییرات
سازگار شود و
خود نیز خواستار
تغییر در روند
آموزش باشد**

۴. توانایی کار با دیگران

در سنگاپور، این شایستگی، شامل دو زیرمجموعه جلب مشارکت والدین و انجام کار تیمی است.

الف. جلب مشارکت والدین: در این بخش

از معلم انتظار می‌رود والدین را از خط‌مشی‌ها و سیاست‌های مدرسه، پیشرفت دانش‌آموزان و فعالیت‌های کلاسی آگاه کند. به والدین به‌عنوان همکاران خود در آموزش دانش‌آموزان نگاه کند. آنان را متقاعد سازد که می‌توانند با کمک‌هایشان به رشد بهتر فرزندان‌شان کمک کنند. فرصت‌هایی را برای والدین ایجاد کند تا در فعالیت‌های مدرسه مشارکت کنند. برای دستیابی به اهداف مشترک با دیگران همکاری کند. در این مورد نیز، در راهکار ۴-۴ از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران، به افزایش میزان مشارکت خانواده در فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مدرسه اشاره شده است.

ب. انجام کار تیمی: معلم لازم است برای

کمک و به‌اشتراک گذاشتن اطلاعات، عقاید و تجربیات خود با دیگران تمایل داشته باشد، نحوه همکاری و انتظارات خود را از دیگران بیان کند، به یادگیری، جمع‌آوری عقاید، نظرات، پیشنهادات، توصیه‌ها از همکاران و اعضای گروه و ترغیب گروه تمایل داشته باشد و مسائل و مشکلات پیش‌روی گروه را برجسته و حل کند. این نیز منطبق است بر راهکار ۷-۱۱ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران، مبنی بر افزایش توانمندی‌های حرفه‌ای معلمان به شکل فردی و گروهی.

۵. پذیرش و سازگاری با تغییرات

سرانجام در سنگاپور از معلم انتظار می‌رود از اصلاحات و تغییرات آموزشی حمایت کند، با این تغییرات سازگار شود و خود نیز خواستار تغییر در روند آموزش باشد. در شرایطی که خود به‌وجود آورنده تحول در فرایند آموزش است، حتی اگر از او پشتیبانی نشود، دست از ادامه راه برندارد، کار را رها نکند و ناامید نشود، و فعالیت‌هایی را تدارک ببیند که با اهداف مدرسه هم‌راستا باشند و به دستیابی آن‌ها کمک کنند.

تدریس معمول (سخنرانی، بحث و گفت‌وگو...) با روش‌های دیگر (روش آموزش فردی شده و یادگیری انفرادی) و با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین اطلاعاتی، برای جلب علاقه دانش‌آموزان به یادگیری و تعمیق آن استفاده کند، با طرح سؤالات باز، در درک و تعمیق مفاهیم به دانش‌آموزان کمک کند و با به‌کارگیری فرصت‌های یادگیری در داخل و خارج از کلاس درس، به غنی‌تر شدن محیط یادگیری یاری رساند. همچنین، با تلفیق و ارائه مفاهیم به شیوه‌های جذاب و نوآورانه، انگیزه و رغبت به یادگیری را در دانش‌آموزان افزایش دهد، با ارائه تکالیف مناسب و پروژه‌های دانش‌آموزی، به یادگیری خلاق و مستقل آنان کمک کند، به تناسب توانایی‌های بالقوه هر دانش‌آموز زمینه‌های آموزش را فراهم سازد، به توسعه برنامه درسی بپردازد، کتاب‌های درسی مناسب را انتخاب کند. در ایران نیز در راهکار ۵-۱۸ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، بر استقرار نظام خلاقیت و نوآوری در آموزش و پرورش در راستای تربیت جامع و بالندگی معنوی و اخلاقی و حمایت مادی و معنوی از مدیران، مربیان و دانش‌آموزان خلاق و نوآور و کارآفرین تأکید شده است.

۳. توانایی رشد دادن و توسعه دیگران

این شایستگی موارد زیر را شامل می‌شود:

- ✓ کمک به دانش‌آموزان، همکاران و سایر کارکنان مدرسه برای شناسایی توانایی بالقوه خود؛
- ✓ زمینه‌سازی رشد و توسعه توانایی‌های دانش‌آموزان و همکاران؛
- ✓ ارائه پیشنهاداتی برای رفع نیازهای دائمی و فوری بچه‌ها؛
- ✓ آشنا ساختن دانش‌آموزان با زمینه‌های علمی؛
- ✓ فراهم کردن شرایط مطالعه و یادگیری عمیق دانش‌آموزان در سطوح بالاتر حوزه‌های شناختی؛
- ✓ ارائه طریق به معلمان و همکاران تازه‌کار برای انجام وظایف و فعالیت‌های خود؛
- ✓ ارائه بازخوردهای فردی و گروهی به دانش‌آموزان در زمینه میزان یادگیری آنان؛
- ✓ شناسایی توانایی‌های کارکنان مدرسه به منظور بهره‌گیری از آن‌ها در فرایند آموزش و یادگیری؛
- ✓ ایجاد رابطه‌ای مبتنی بر محبت، دوستی و علاقه با دانش‌آموز، به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار و منش او.

* منابع

1. NIE (2009) TE21: A Teacher Education Model for the 21st Century. Retrieved from <http://nie.edu.sg/about-nie/teacher-education-21>.
2. Five Desired Outcomes of the 21st century Singapore Teacher, <http://moe.gov.sg/media/press/files/2012/05/fact-sheet-teacher-growth-model.pdf>
3. Ingersoll, R. & Smith, T. (2004). What are the effects of induction and mentoring on beginning teacher turnover?